

Andre skisse – kjerneelementer i norsk NOR1-05

Dette er en skisse til hva kjerneelementer kan være. Den viser hvor langt kjerneelementgruppen har kommet i arbeidet med å definere hva som er kjerneelementer i de ulike fagene.

Fagets kjerneelementer er det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget, det mest betydningsfulle faglige innholdet elevene skal arbeide med i opplæringen.

Kjerneelementene skal prege innholdet og progresjonen i læreplanene og bidra til at elevene over tid utvikler forståelse av innhold og sammenhenger i faget.

Fagets kjerneelementer består av sentrale begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget.

Alle fag har metoder, tenkemåter, begreper, kunnskapsområder og uttrykksformer som er sentrale, men fordi fagene er ulike, er det viktig at de kommer til uttrykk på fagenes premisser og med forskjellig vektning av de ulike elementene der fagenes egenart krever det. Meld. St. 28 (2015–2016)

Norskfaget er et gjennomgående fag, og kjerneelementene vil fremstå forskjellig på barnetrinnet og i VGS. I dette utkastet har kjerneelementgruppa forsøkt å konkretisere innholdet i kjerneelementene etter 4.trinn, 10.trinn og studieforberedende VG2/VG3. for oversiktens skyld er 4.trinn skilt ut i egen tabell.

4.årstrinn

Kjerneelementer i faget etter 4. trinn	Sentralt innhold i kjerneelementene (innhold inkludert begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget)
Tekst i kontekst Elevene skal oppdage sammenhengen mellom språklyd og bokstav, og lære å lese med sammenheng og forståelse. Elever skal møte tekster som knyttes til egen samtid og livssituasjon, de skal lese og bli lest for skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk for å få estetiske opplevelser, bli engasjert, lære og få innsikt i andre menneskers tanker og opplevelser. Arbeid med tekster i klasserommet skal legge til rette for elevinvolvering, motivasjon og engasjement. Elevene skal få kunne bruke seg selv og sin egen stemme og kropp aktivt i leseopplæringen og i møte med tekster i klasserommet.	• den systematiske leseopplæringen • lytte til tekster • lese og bli lest for • estetiske opplevelser • lese for å lære • bli lest for og lese for å forstå seg selv og andre • møte tekster gjennom lek, bevegelse og estetiske læringsprosesser
Kritisk tilnærming til tekst Elevene skal være aktive deltakere i et utforskende og lekende læringsmiljø. Elevene skal nytte sin naturlig iboende nysgjerrighet til å undre seg over og stille spørsmål ved	• stille spørsmål til og undre seg over tekster, både skjønnlitteratur og sakprosa • diskutere, argumentere, reflektere, begrunne og

teksters innhold. Elevene skal lytte til andres og ytre egne tanker med utgangspunkt i skjønnlitteratur, sakprosa og aktuelle medier.	forklare med utgangspunkt i tekster • skille mellom meninger og fakta • søke etter informasjon • uttrykke egne holdninger og meninger
Muntlig kommunikasjon Elevene skal kunne samtale og uttrykke seg hensiktsmessig i samspill med andre. De skal få bruke seg selv og hele kroppen til å utforske og oppdage det muntlige språkets kommunikative muligheter gjennom lek og estetiske læringsprosesser.	• lytte og samtale • ta ordet etter tur • uttrykke egne tanker og følelser • utforske språket gjennom planlagt og fri lek, estetiske uttrykksformer og planlagte fremføringer • utvide ordforråd og begrepsforståelse • leke med språket gjennom rim, regler og ordtak
Skriftlig tekstskaping Elevene skal i den den grunnleggende skriveopplæringen få ha en nysgjerrig, utprøvende og utforskende tilnærming til skriftspråket. Videre skal de oppdage skriftens muligheter, og bruke tegninger, bilder og andre uttrykksformer sammen med skrift til å skape tekster.	• sikker bokstavkunnskap • automatisering av bokstavformer • skrive for hånd og på tastatur • utforskende og utprøvende skriving • kombinere forskjellige uttrykksformer i en tekst • skriverammer og modelltekster • dele tanker og ideer i skriveprosessen • bearbeide tekst ut fra tilbakemeldinger • utholdenhet i arbeid med tekster
Språket som system og mulighet Elevene skal leke, utforske og eksperimentere med språkets både muntlig og skriftlig. De skal oppdage de strukturelle, kommunikative og poetiske sidene av språket og kunne bruke språket med ulikt formål og utforske hvilke muligheter språket gir.	• bevissthet om språklyder forholdet mellom språklyd og bokstav • kunnskap om system og struktur • begrepsinnlæring • lekende tilnærming skriftspråkets kommunikative sider • sansende tilnærming til språk, for eksempel gjennom sang,

	rollelek, dans, rim og regler • klasserommets språk og dialekter i et sammenliknende perspektiv
Språksituasjonen i Norge Elevene skal utvikle kunnskaper om sammenhengen mellom språk, kultur og identitet og med bakgrunn i dette få en forståelse for andre menneskers språklige situasjon i Norge.	• lytte til og lese tekster på bokmål og nynorsk • språksituasjonen i Norge i dag. • klasserommets dialekt- og språkmangfold • språk og identitet • se eget talemål og eget språk i lys av andres

10. årstrinn, Vg2 og Vg3

Kjerneelementer i faget etter 10.trinn, Vg2 og Vg3	Sentralt innhold i kjerneelementene etter 10. årstrinn	Sentralt innhold i kjerneelementene Vg2 og Vg3
	(innhold inkludert begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget)	(innhold inkludert begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget)
Tekst i kontekst Elevene skal lese skjønnlitteratur og sakprosa for å få estetiske opplevelser, bli engasjert, lære og få innsikt i andre menneskers tanker og opplevelser. Elevene skal tolke, reflektere, analysere, vurdere og undre seg over tekster fra nåtid og fortid, på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk. Teksten knyttes til kulturhistorisk kontekst og elevens egen samtid og livssituasjon.	• lese kortere (dikt, noveller, artikler) og noen lengre tekster (romaner, skuespill, sakprosaabøker) fra nåtid og fortid • samtale om forskjellen på tekstens historiske kontekst og elevens egen samtid	• lese kortere (dikt, noveller, artikler) og noen lengre tekster (romaner, skuespill, sakprosaabøker) fra nåtid og fortid • sammenligne samtidstekster med tekster fra andre kulturhistoriske perioder • relatere teksten til dens litterære tradisjon • intertekstualitet
Kritisk tilnærming til tekst Elevene skal kunne reflektere kritisk med utgangspunkt i skjønnlitteratur, sakprosa og	• kritisk, selvstendig og variert bruk av digitale og analoge kilder • oppøve kritisk holdning til hatretorikk, språklig	• kritisk retorisk analyse av hatretorikk, språklig maktutøvelse og manipulasjon • sitatteknikk og

aktuelle medier i samtiden. Elevene skal kunne søke etter informasjon, orientere seg i store tekstmengder og vurdere teksters relevans og troverdighet.	maktutøvelse og manipulasjon • strategier for søk etter digital informasjon	kildehenvisning • forstå hvordan algoritmer i digitale medier styrer tilgang til informasjon
Muntlig tekstsaking Elevene skal kunne lytte og uttrykke seg muntlig på hensiktsmessige måter både spontant og planlagt, i monologiske og dialogiske sjangrer og foran et publikum og i digitale medier.	• muntlig presentasjon av fagstoff • delta i faglige samtaler • stemmebruk og kroppsspråk • dramatisering	• muntlig presentasjon av fagstoff med bruk av relevante fagbegreper • argumenterende og appellerende muntlige sjangrer • litterært program
Skriftlig tekstsaking Elevene skal kunne skrive på hovedmål og sidemål i ulike sjangrer og kombinere skrift med bilder og andre uttrykksmåter. De skal kunne gi tilbakemelding på andres tekster og selv kunne ta imot og bearbeide tekst ut fra tilbakemeldinger.	• informative, analyserende og argumenterende tekster • fortellende og ekspressive tekster • enkle drøftinger • skriverammer og modelltekster • revidere tekst etter tilbakemelding	• litterære og retoriske analyser • informative, argumenterende og drøftende tekster • vurdere egne og andres tekster • oppbygning av korte og lange tekster • planlegge og revidere tekst etter tilbakemelding
Språket som system og mulighet Elevene skal uttrykke seg klart og variert muntlig og skriftlig, og kunne leke, utforske og eksperimentere med språklige uttrykk. De skal kunne beskrive de strukturelle, kommunikative og poetiske sidene av språket og kunne bruke språket med ulikt formål og utforske hvilke muligheter språket gir.	• setningsstruktur og ordoppbygging • rettskriving, tegnsetting og tekstbinding • retoriske appellformer • estetiske sider ved verbalspråk, bilder og andre uttrykksformer	• syntaks og morfologi • rettskriving, tegnsetting og tekstbinding • retoriske appellformer og retorisk situasjon • troper og figurer • uttrykksformer i ulike medier og samspillet mellom dem
Språksituasjonen i Norge Elevene skal ha kunnskap om og utforske sider ved dagens språksituasjon i Norge og dens	• de offisielle språkene i Norge • språklig mangfold i elevenes nærområde • språk og identitet	• minoritetsspråk i Norge • konsekvenser av fornorsking av den samiske kulturen • den historiske

historiske bakgrunn. Elevene skal utvikle kunnskaper om sammenhengen mellom språk, kultur og identitet og med bakgrunn i dette kunne sette seg inn i andre menneskers språklige situasjon i Norge.		bakgrunnen for de to målformene • sosiolingvistikk
--	--	--

Kort utdypende tekst om tverrfaglige tema i faget:

Hvilket innhold/perspektiver fra de tverrfaglige temaene mener kjerneelementgruppa er sentrale i faget?

Demokrati og medborgerskap

Gjennom norskfaget utvikler elevene muntlige og skriftlige retoriske ferdigheter for deltakelse i samfunnsdebatten. De utvikler også kompetanse i kritisk vurdering av tekst, som er viktig å for å holde seg informert og gjøre seg opp egne meninger. Lesing av litteratur gir elevene erfaring med å leve seg inn i og forstå andre menneskers livssituasjon og perspektiver.

Folkehelse og livsmestring

Gjennom arbeid med norskfaget utvikler elevene evnen til å uttrykke seg skriftlig og muntlig. Dette gir grunnlag for å kunne gi uttrykk for egne følelser, erfaringer og meninger, noe som igjen er viktig for psykisk helse og livsmestring. Gjennom arbeid med skjønnlitteratur utvikler elevene evne til empatisk lesing slik at de lettere kan sette seg inn i andres livssituasjon og kjenne seg igjen i andre menneskers tanker og handlinger slik at de kan gi og oppleve anerkjennelse. Arbeid med språk og språkbruk gir elevene perspektiver knyttet til språklig identitet og det å kunne forstå andre menneskers språklige situasjon og behov.

Bærekraftig utvikling

Gjennom arbeid med norskfagets tekstmangfold vil elevene utvikle evnen til kritisk lesning og kildekritikk. Videre vil deler av tekstmangfoldet, både skjønnlitteraturen og sakprosaen, bidra til økt etisk bevissthet på felter som angår bærekraftig utvikling. I norskfaget lærer elevene å kommunisere med andre, noe som ligger til grunn for det sosiale samspillet mellom mennesker på tvers av land og kulturer. Norskfagets komparative perspektiver på språk og kultur vil også kunne gi viktig innsikt i denne sammenhengen.

Kort utdypende tekst om grunnleggende ferdigheter i faget:

Hvilke sider av de fem grunnleggende ferdighetene er relevante for faget når det gjelder:

å kunne lese i faget

- grunnleggende avkoding og forståelse
- skape mening fra tekster fra nåtid og fortid i et bredt utvalg sjangere.
- finne informasjon og forstå resonnementer og framstillinger i ulike typer tekster på skjerm og papir
- kunne forholde seg kritisk og selvstendig til leste tekster.
- benytte lesestrategier for å få mest mulig ut av lesingen.
- forstå, tolke, reflektere og vurdere tekster i ulike sjangere

å kunne skrive i faget

- grunnleggende skriveopplæring
- uttrykke seg i norskfaglige sjangere på en hensiktsmessig måte.
- skrive teksttyper som er relevante for faget.
- planlegge, utforme og bearbeide tekster som er tilpasset formål og mottaker.
- uttrykke seg med stadig større språklig sikkerhet på både hovedmål og sidemål.

å kunne regne i faget

- lese, tolke og forstå sammensatte tekster som inneholder tall, størrelser, geometriske figurer, grafiske framstillinger, tabeller og/eller statistikk.

muntlig ferdigheter i faget

- lytte, samtale og tale, og tilpasse språket til formål og mottaker.
- mestre ulike muntlige kommunikasjonssituasjoner og kunne planlegge og framføre muntlige presentasjoner av ulik art.
- systematisk arbeid med ulike muntlige sjangere og strategier
- forstå og å bruke det muntlige språket nyansert og presist

digitale ferdigheter i faget

-bruke digitale verktøy, medier og ressurser for å innhente og behandle informasjon, skape og redigere ulike typer tekster og kommunisere med andre.

-vurdere og bruke kilder på en bevisst måte.

-finne, bruke og vurdere og referere til digitale kilder i skriftlige og muntlige tekster

-skape tekster digitalt

-kunne regler for opphavsrett og personvern

Kort utdypende tekst om verdigrunnlaget knyttet til faget:

Hvilket innhold/perspektiver fra verdigrunnlaget mener kjerneelementgruppa er spesielt relevante for faget?

Demokrati, fellesskap og mangfold som realitet og ressurs er de viktigste komponentene i verdigrunnlaget for norskfaget. Å orientere seg kritisk og konstruktivt i en mangfoldig språk- og mediakultur er videre helt sentralt for å utvikle fullverdig medborgerskap. Etnisk, kulturelt og språklig mangfold står i dette faget i et spenningsforhold til kulturarv og tradisjonell kulturell referanseramme, et spenningsforhold som er med på å utvikle faget videre. Samarbeidsformene i skolen skal preges av likestilling, menneskeverd og toleranse, og en dialogisk tilnærming som tar elevens bidrag, menneskelige særtrekk og faglige ståsted på alvor, i en stadig økende grad av ansvarliggjøring og selvstendighet.

Stikkordsform:

Demokrati

Mangfold

Kritisk tenking og praksis

Medborgerskap

Likestilling

Menneskeverd

Toleranse

Dialog

Ansvarliggjøring

Selvstendighet

Begrunnelser for prioriteringer kjerneelementgruppa har gjort i faget:

Vi har nå forsøkt å gi faget en tydeligere retning. Vi reviderte omtalen av kjerneelementene først og fremst slik: Vi la inn bokmål og nynorsk samt oversettelse fra samisk og andre språk under «tekst i kontekst» og hovedmål og sidemål under «skriftlig tekstproduksjon». I tillegg gjorde vi noen mindre justeringer av «kritisk tilnærming til tekst» for å fokusere mer på vurdering og det skjønnlitterære.

Vi forsøkte å gjøre forskjellen mellom ungdomstrinn og vg2/3 tydeligere enn det er i dagens læreplan. Vi fordelte temaer og la inn en klarere progresjon i de temaene som er felles for de to trinnene. Vi avgrenset antall sjangrer, spesielt innenfor skriving. Vi forsøkte å gjøre Vg2/3 tydeligere studieforberedende, med å fokusere på akademiske sjangrer, kildebruk, sitattekniikk etc.

På 1.-4.trinn har vi forsøkt å løfte frem at barn lærer med hele kroppen, og vi har ønsket å løfte frem mer lekende, estetisk, oppdagende og utforskende innfallsvinkler til begynneropplæringen. Barn må få prøve og feile, og oppdage språkets kommunikative muligheter på en motiverende måte. Vi vil legge til rette for norskfaglige arbeidsmåter som tar opp i seg andre estetiske fag. Vi har måttet endre beskrivelsene av kjerneelementene i forhold til VGS, og vi har laget varianter vi mener kommuniserer bedre på de laveste årstrinnene.

Når det gjelder grunnleggende ferdigheter, har vi tatt utgangspunkt i beskrivelsene som ligger i gjeldende norsklæreplan.